

Arbetsmarknadsdepartementet

Enheten för integration och arbetet mot segregation

Per Ibertsson

a.remissvar@regeringskansliet.se

Famnas remissvar avseende Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24)

Om Famna – riksorganisationen för idéburen välfärd

Famna är riksorganisationen för idéburen välfärd. Vi har för närvarande drygt 100 medlemmar som utgörs av välrenommerade aktörer som erbjuder medborgare och medmänniskor sociala tjänster, kvalificerad vård, arbetsmarknadspolitiska insatser och individuell omsorg utan vinstsyfte. Medlemmarna inkluderar både stora och små, gamla och nya. Alltifrån större organisationer som Bräcke diakoni, Ersta diakoni, Stadsmissionerna, Unizon, Rädda Barnen och Röda Korset till mindre och nyare verksamheter som kvinnojourer med integrerade skyddade boenden.

Idéburna organisationer har ofta växt fram när brister och behov som det offentliga inte kunnat lösa eller möta identifierats av engagerade människor i civilsamhället. Innovation och nytänkande är starka drivkrafter bakom idéburen verksamhet. Ett typiskt exempel på detta är framväxten av kvinnojoursrörelsen som på 70-talet bildades som ett svar på samhällets oförmåga att skydda kvinnor och barn mot våld i nära relationer. Dess ena ben står i en politisk rörelse som driver ett påverkansarbete, medan det andra benet står i att bedriva praktisk verksamhet för att stötta och skydda våldsutsatta kvinnor, bland annat genom att erbjuda kvalificerat stöd och skyddat boende.

Utredningen är intressant för flera av Famnas medlemsorganisationer som bedriver arbetsintegrerande verksamheter eller andra arbetsmarknadspolitiska insatser för målgruppen utrikes födda kvinnor på uppdrag av Arbetsförmedlingen och kommuner. Famna ställer sig i huvudsak bakom samtliga förslag i delbetänkandet och är mycket positivt inställd till förslaget om att målgruppen som ska omfattas av etableringen utökas, att tiden för etableringen förlängs, att berörda myndigheter kan inhämta information för att främja individers integration, att myndigheter ska ges i uppdrag att utöka informationsinsatser samt att Arbetsförmedlingen ska ta fram fördjupade bedömningar med slutmål och krav om uppföljning. Famna ser dock risker gällande genomförbarheten för de uppdrag som

utredningen föreslår ang att Arbetsförmedlingen ska ansvara för fördjupade bedömningar, uppföljningar samt individuellt och adekvat stöd till individer.

Famna bedömer att utredningens förslag kan påskynda utlandsfödda kvinnors och anhöriginvandrades etablering i Sverige. Vi bedömer också att förslagen kan förbättra förutsättningarna för mer individualiserade och anpassade insatser. Att stödja utlandsfödda kvinnor och deras barn att utveckla bättre relationer till samhällets institutioner gynnar samhället och lägger en bra grund för fortsatta generationers tillit till det svenska samhället.

Famnas kommentarer till de konkreta förslagen och bedömningarna

7.2 Fler nyanlända har behov av särskilda etableringsinsatser

Bedömning: *Målgruppen för etableringslagen bör utvidgas. Nyanlända kvinnor och män som invandrar av familjeskäl bör ges möjlighet till ett sammanhållet stöd för etableringen i arbets- och samhällslivet. Invandrare från EES-länder eller Schweiz samt familjemedlemmar till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för studier bör inte omfattas av etableringslagen.*

Famnas kommentar: Famna tillstryker bedömningen att målgruppen bör utvidgas så att samtliga målgrupper som är i behov av etableringsinsatser får tar del av dessa. Famna anser att detta är avgörande för framgångsrik integration. Famnas medlemsorganisationer har under fler års tid påtalat att anhöriginvandrare är i behov av insatser i etableringsfasen. Flera verksamheter tar emot kvinnor för arbetsträning som varit bosatta i Sverige under många år men som inte lyckats att etablera sig då det saknats insatser.

7.3 Nyanlända som ska kunna anvisas till etableringsprogrammet

Förslag: *Etableringslagen ska också gälla för nyanlända invandrare i åldern 20–66 år, som är folkbokförda i en kommun och har beviljats uppehållstillstånd eller uppehållskort som familjemedlem eller anhörig med anknytning till en person som är bosatt i Sverige. Bestämmelser om vilka nyanlända, utifrån grund för uppehållstillstånd, som ska ingå i den utvidgade målgruppen för etableringsprogrammet tas in i etableringslagen. Lagen ska också gälla under tid för prövning av ansökan om ett nytt eller fortsatt uppehållstillstånd eller uppehållskort, om ansökan gjorts inom giltighetstiden för det tidigare uppehållstillståndet eller uppehållskortet. Avslås ansökan ska lagen gälla tills beslutet har fått laga kraft.*

Bedömning: *Unga nyanlända som går i gymnasieskola bör inte ingå i den utvidgade målgruppen. De närmare förutsättningarna för att nyanlända i den utvidgade målgruppen ska erbjudas etableringsinsatser, samt etableringsinsatsernas innehåll och omfattning bör vara desamma som för nuvarande målgrupp. Arbetsförmedlingen bedömer om det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat att en arbetssökande som omfattas av den utvidgade målgruppen ska anvisas till etableringsprogrammet.*

Famnas kommentar: Famna tillstyrker förslaget.

7.4.1 Information om förväntningar och möjligheter till självförsörjning

Bedömning: *Nyanlända behöver nås av information, dels om samhällets förväntningar på deltagande i*

arbets- och samhällslivet, dels om vilka insatser som kan erbjudas för att underlätta och påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet.

Famnas kommentar: Vi delar utredningens bedömning att nyanlända i ett tidigt skede behöver få information gällande samhällets förväntningar, värderingar, rättigheter och skyldigheter samt vilka insatser som erbjuds för att påskynda etablering i arbets- och samhällslivet. Vi vill dock passa på att framföra att det idag saknas integrationsinsatser som bygger på evidens. För att tillgodose sig ny kunskap krävs dialog och inte endast information. Många av Famnas medlemmar har genomfört informationsinsatser till individer som är anvisade från Arbetsförmedlingen i samband med arbetsträning och förstärkt arbetsträning vilket kritiserats och till och med motarbetats av Arbetsförmedlingen. Information om samhällets förväntningar behöver repeteras vilken fördel kan göras i samband med arbetsmarknadspolitiska insatser.

7.4.2 Information i samband med beslut om uppehållstillstånd

Förslag: *Det införs en skyldighet för Migrationsverket att informera utlänningar som första gången beviljas uppehållstillstånd eller uppehållskort på någon av de grunder som anges i etableringslagen. Informationen ska avse vilka insatser för att underlätta och påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet som kan erbjudas nyanlända invandrare.*

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens förslag om att Migrationsverket ska ansvara för att informera om vilka insatser för att underlätta och påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet som kan erbjudas. Vi välkomnar att informationen bör kunna ges på flera olika språk. Dock anser vi att information kräver repetition och att det krävs dialog för att säkerställa att individer tillgodosett sig informationen. Idéburens organisationer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser är mycket väl lämpade för att i samverkan med myndigheter genomföra informationsinsatser.

7.4.3 Information i samband med folkbokföringen

Bedömning: *Arbetsförmedlingen bör säkerställa att information om vilka insatser för att underlätta och påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet som kan erbjudas nyanlända invandrare ges vid Statens servicecenter i samband med folkbokföringen.*

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens bedömning men vill understryka att detta enskilt inte är tillräckligt. Det krävs fler informationsinsatser parallellt för att ge individer kunskap om vilka insatser som finns att tillgå för att underlätta och påskynda etablering.

7.4.4 Kommunerna ska nå, erbjuda och motivera till deltagande i sfi och samhällsorientering

Bedömning: *Kommunernas ansvar för att nå, erbjuda och motivera nyanlända till deltagande i sfi och samhällsorientering behöver förtydligas. Information till nyanlända om sfi och samhällsorientering bör ges i samband med att en person bosätter sig och folkbokförs första gången i en kommun.*

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens bedömning.

7.4.5 Kommunernas ansvar bör framgå av etableringslagen

Förslag: *En bestämmelse som upplyser om kommuners ansvar för att erbjuda och aktivt verka för att nå nyanlända invandrare i kommunen och motivera dem att delta i samhällsorientering och i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare bör tas in i etableringslagen.*

Famnas kommentar: Vi tillstryker utredningens förslag och anser att det är viktigt att tydliggöra och lyfta fram kommunens ansvar och göra det överblickbart för andra myndigheter och för den enskilde.

7.4.6 Enhetlig myndighetsinformation ska tas fram

Bedömning: Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att i samverkan med Migrationsverket, länsstyrelserna samt Sveriges Kommuner och Regioner ta fram gemensam information till nyanlända om det svenska samhällets förväntningar och krav på deltagande i arbets- och samhällslivet samt möjligheter till stöd för etableringen. Informationen bör även beskriva kraven för att beviljas permanent uppehållstillstånd i Sverige. Informationen bör kunna lämnas skriftligt till individen i samband med beslut om beviljat uppehållstillstånd och vid folkbokföring. Den bör även kunna publiceras på olika myndigheters webbplatser.

Famnas kommentar: Vi tillstryker utredningens bedömning att samma budskap bör kommuniceras i kontakt med olika instanser. Dock vill återigen poängtera att informationsinsatser säkerställs genom samtal och dialog. För individer som kommer från länder som skiljer sig mycket från Sverige kan det vara svårt att tillgodose sig informationen då man saknar en bild av det svenska systemet. Det är därför mycket viktigt att informationsinsatser kompletteras med dialoger eller längre strukturerade samtal om det svenska samhällets förväntningar och krav på deltagande i arbets- och samhällsliv för att säkerställa att individer verkligen förstår vad som förväntas. Särskilt den del av informationen om förväntningar som berör grundläggande värderingar kan inte endast förmedlas via övergripande informationsinsatser. Idéburna organisationer har ett unikt förtroendekapital hos målgruppen och är därmed viktiga aktörer för att nå ut med information. Famna vill därför lyfta fram möjligheten till samverkan mellan myndigheterna och de idéburna organisationerna avseende föreslagna informationsinsatser.

7.6.1 Justering av målgruppen för samhällsorientering

Förslag: Lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare ska gälla även för familjemedlem till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd för näringsverksamhet.

Famnas kommentar: Vi tillstryker utredningens förslag.

7.6.2 Omklassning av vissa anhöriga till flyktingar i etableringslagen

Förslag: Anhöriga till flyktingar och andra skyddsbehövande som ansöker om uppehållstillstånd senare än tre månader efter det att anknytningspersonen först togs emot i en kommun ska tillhöra den utvidgade målgruppen enligt etableringslagen. Om anknytningspersonen är ett barn ska dock den tidsgräns inom vilken ansökan ska ha gjorts i stället vara två år. Regleringen om att nyanlända undantas från målgruppen för etableringslagen om anknytningspersonen är svensk medborgare tas bort.

Famnas kommentar: Vi tillstryker utredarens förslag och vill understryka att den nuvarande sexårsgränsen för att en anhörig till en flykting eller skyddsbehövande ska omfattas av etableringslagen är en bidragande orsak till att en stor andel kvinnor som invandrat till en partner i Sverige hamnat i ett långvarigt utanförskap, både på arbetsmarknaden och i samhällslivet.

7.7 Uppföljning av reformen

Bedömning: Statskontoret bör få i uppdrag att följa upp hur berörda myndigheter når ut med information till nyanlända om förväntningar och möjligheter att delta i etableringsinsatser, sfi och samhällsorientering. Statskontoret bör även få i uppdrag att analysera i vilken utsträckning den utvidgade målgruppen för etableringsinsatser deltar i programmet. I uppdraget bör även ingå att analysera skillnader och likheter mellan den utvidgade och den ursprungliga målgruppen vad gäller

bland annat de nyanländas behov av stöd, genomförande av etableringsinsatser och arbetsmarknadsutfall.

Famnas kommentar: Vi delar utredningens bedömning om att uppföljning av insatser, samverkan och utfall är av stor vikt för att öka kunskapen om vilka åtgärder som främjar integrationen.

8.2 Nuvarande uppgiftsskyldighet mellan Migrationsverket och Arbetsförmedlingen är tillräcklig.

Bedömning: *Det finns inte något behov av att utöka uppgiftsskyldigheten mellan Migrationsverket och Arbetsförmedlingen när målgruppen för etableringsprogrammet utvidgas. Den befintliga regleringen av uppgiftsskyldigheten mellan Migrationsverket och Arbetsförmedlingen i ärenden om etableringsinsatser är tillräcklig.*

Famnas kommentar: Famna delar utredningens bedömning.

8.4 Befintlig reglering av personuppgiftshanteringen hos Arbetsförmedlingen är tillräcklig

Bedömning: *Den befintliga regleringen på personuppgiftsområdet är tillräcklig för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos Arbetsförmedlingen med anledning av förslaget om en utvidgad målgrupp för etableringsprogrammet.*

Famnas kommentar: Famna delar utredningens bedömning.

8.5.1 Kommunernas ansvar förtydligas

Förslag: *I syfte att aktivt verka för att nå, erbjuda och motivera nyanlända till deltagande i sfi och samhällsorientering får kommunerna en skyldighet att löpande under året hålla sig informerade om vilka nyanlända invandrare som folkbokförs i kommunen. Med nyanländ enligt skollagen avses i detta sammanhang en person som inom de senaste 36 månaderna för första gången folkbokförts i en kommun.*

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens förslag och ser att detta kan bidra till att påskynda etableringen. Kommunernas information till nyanlända om deltagande i SFI och samhällsorientering har brustit. För att komma tillrätta med bristerna behöver därför befintliga arbetssätt utvecklas.

8.5.2 Uppgiftsskyldighet mellan Migrationsverket och kommuner.

Förslag: *Migrationsverket ska på begäran av en kommun lämna uppgift om en person har beviljats uppehållstillstånd på någon av de grunder som anges i lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.*

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens förslag som kan bidra till att påskynda etablering.

9.2.1 Alla som skrivs in i etableringsprogrammet bör få en fördjupad kartläggning

Förslag: *Den kartläggning som Arbetsförmedlingen ska göra av nyanlända under den första tiden i etableringsprogrammet ska vara fördjupad och visa vilka aktiviteter den nyanlände behöver för att kunna förkorta vägen till arbete eller utbildning. Den ska avse utbildningsbakgrund, tidigare arbetslivserfarenhet, informell kompetens och intressen, behov av utbildning och andra insatser,*

förmåga och förutsättningar att delta i insatser inom programmet och andra förhållanden som är av betydelse för den nyanländes etablering i arbets- och samhällslivet. Arbetsförmedlingen ska lämna det stöd som den nyanlände behöver för att kunna uppfylla det som framgår av den individuella handlingsplanen.

Famnas kommentar: Famna tillstyrker utredningens förslag. Det är hög tid att kartläggningar som Arbetsförmedlingen gör ska leda till fullständiga handlingsplaner och därmed ett verktyg i individens väg till arbete, företagande eller studier. Famna har under många år fått signaler om att de insatser som individer får inom etableringsprogrammet saknar fullständig dokumentation och målbilder. Att ta fasta på informell kompetens och intressen är av stor vikt för att skapa sig en fullständig bild av individens förmågor och möjligheter. Om möjligt ska dessa nyttjas för att främja och bibehålla motivationen hos individer under etableringen som för många upplevs som utmanande. Delmål och progressionsmätningar kommer att behövas, liksom uppföljning av handlingsplanen för att säkerställa dess effektivitet. Dock ser vi en stor risk med att utöka Arbetsförmedlingens uppdrag. De har hittills inte lyckats göra den grundläggande kartläggningen och kommer nu att få uppdraget att göra fördjupade kartläggningar. Det nya uppdraget kommer att kräva fysiska möten och kontinuitet, något som myndigheten inte längre erbjuder. Myndighetens kapacitet och förmåga att möta målgrupper som står långt från arbetsmarknaden är bristfällig, och det är främst dessa personer som kommer att behöva mycket stöd under etableringsprocessen. Arbetsförmedlingen har också påpekat att myndigheten saknar kompetens på uppsägningar som skedde till följd av reformeringen av Arbetsförmedlingen.

9.2.2 Ökad träffsäkerhet i bedömningen om utbildningsplikt

Förslag: *En nyanländ får anvisas till utbildningsplikt först efter det att en fördjupad kartläggning har gjorts. Kartläggningen ska beaktas vid bedömningen av om en nyanländ som har kort utbildning kan matchas mot arbete under tiden i etableringsprogrammet eller inte. Vidare ska de skäl som ligger till grund för bedömningen dokumenteras hos Arbetsförmedlingen.*

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens förslag. Det ska inte vara godtycke eller slump som avgör vilken typ av insatser som sätts in. En fördjupad kartläggning kan bidra till att individer anvisas till rätt insatser, vilket kan påskynda etableringen för individen.

9.2.3 Individuella slutmål bör tas in i handlingsplanen

Förslag: *Den individuella handlingsplanen ska innehålla slutmål för den nyanländas deltagande i programmet. Slutmålet för nyanlända som sedan tidigare har utbildning på gymnasial nivå ska vara att han eller hon ska kvalificera sig till högre utbildning eller arbete. För nyanlända under 25 år som sedan tidigare saknar gymnasieutbildning ska slutmålet vara fullgjord utbildning på gymnasial nivå. Ett annat slutmål får dock anges om Arbetsförmedlingen bedömer att det med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet inte är ett realistiskt slutmål. Slutmålet för övriga nyanlända ska vara att den enskilde kommer i arbete eller fullgör en del av eller en hel utbildning på grundskolenivå eller gymnasial nivå.*

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens förslag. Famnas medlemmar vittnar om att Arbetsförmedlingens anvisningar till insatser präglas av brist på förståelse för den enskildes behov och mål. Det saknas samsyn kring val av insatser samt vilken progression respektive insats ska leda till, något som minskar individens motivation. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen säkerställer att slutmålet bestäms tillsammans med den enskilde. Att den nyanlända har inflytande över slutmålet är centralt för att främja egenmakt och stärka individens möjlighet att själv äga och driva sin etableringsprocess. För att slutmålet i handlingsplanen ska få effekt bör det formuleras så konkret och tydligt som möjligt. För nyanlända som har arbete som slutmål

med programmet bör det således anges inom vilken bransch. För den som har utbildning som slutmål bör det anges vilken utbildning som han eller hon ska kvalificera sig till.

9.2.4 Etableringsinsatserna ska påbörjas så snabbt som möjligt

Förslag: *Sfi, samhällsorientering och arbetsförberedande insatser inom etableringsprogrammet ska påbörjas så snart som möjligt efter det att en individuell handlingsplan har upprättats.*

Bedömning: *Etableringsinsatserna bör så långt som möjligt pågå parallellt för att påskynda etableringen.*

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens förslag och instämmer med bedömningen.

9.2.5 Arbetsförmedlingen bör följa upp individens progression

Bedömning: *Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att ta fram indikatorer för uppföljning av intermediära resultat, som mäter den nyanlände individens progression mot arbete eller studier.*

Famnas kommentar: Vi instämmer med utredningens bedömning. Famna har under lång tid och och i flera instanser påtalat behovet av att mäta progression. En systematisk uppföljning av progressionen kan över tid också stärka kvaliteten i insatserna som ges till individen. Famna sitter med i samverkansgruppen "Nationell överenskommelse om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Fremia (som i detta fall representeras av arbetsgivarorganisationen Fremia) och har i detta sammanhang lyft frågan om progressionsmätning. Samverkansgruppen bör ses som en potential i utformandet av förslag på indikatorer som mäter intermediära utfall för att följa nyanländas progression mot arbete eller studier. Idéburna organisationer arbetar med målgrupper som är i behov av längre etableringsperiod och har därmed mycket kunskap om målgruppen. De indikatorer som Arbetsförmedlingen tar fram bör baseras på forskning om vilka faktorer som stärker en individs anställningsbarhet, ett sådant exempel är den danska forskningen Beskæftigelses Indikator Projektet (BIP).

9.3.1 Förlängd tid kan bidra till en långsiktigt hållbar arbetsmarknadsetablering

Bedömning: *Det bör införas en möjlighet till förlängd tid med etableringsinsatser*

Famnas kommentar: Vi instämmer med utredningens bedömning. Att en stor andel av tidigare deltagare i etableringen inte lyckas få en varaktig etablering på arbetsmarknaden signalerar att flertalet individer är i behov av längre och flera etableringsinsatser för att rustas för den svenska arbetsmarknaden.

9.3.2 Tiden med etableringsinsatser ska vara individuell

Förslag: *Det förtydligas att etableringsinsatserna får omfatta motsvarande högst 24 månader på heltid.*

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens förslag.

9.3.3 Tiden med insatser ska kunna förlängas med högst tolv månader

Förslag: *Tiden med etableringsinsatser ska få förlängas med ytterligare högst tolv månader för nyanlända som sedan tidigare saknar utbildning på gymnasial nivå. En förlängning får bara göras om*

Arbetsförmedlingen bedömer att deltagaren kan förväntas uppnå sitt slutmål med programmet. En sådan bedömning får göras tidigast 18 månader efter det att etableringsinsatserna påbörjats. För den som får förlängd tid ska ramtiden förlängas med motsvarande tid.

Famnas kommentar: Vi tillstryker utredningens förslag.

9.4.1 Föräldralediga bör ges likvärdiga möjligheter till etableringsinsatser

Förslag: Vid beräkningen av den tid som den nyanlände får ta del av insatser (ramtiden) ska det bortses från tid som den nyanlände har varit förhindrad att delta på grund av vård av eget barn som är under 18 månader (överhoppningsbar tid). Den överhoppningsbara tiden får högst uppgå till två år.

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens förslag och vill poängtera att detta är ett av de viktigaste förslagen för att påskynda och öka utrikes födda kvinnors etablering i arbets- och samhällsliv. Föräldraledighet och kötider för skola/förskola har påverkat en kvinnas möjlighet att ta del av etableringsinsatser. Detta förslag har god potential att verka för en mer jämlik etablering.

9.4.2 Information inför och under föräldraledighet

Bedömning: Inför utskrivning från etableringsprogrammet på grund av föräldraledighet bör Arbetsförmedlingen informera om möjligheten att studera sfi under föräldraledigheten. Utgångspunkten bör vara att den som skrivs ut från etableringsprogrammet på grund av föräldraledighet kan vara fortsatt inskriven hos Arbetsförmedlingen. Den som skrivits ut från etableringsprogrammet på grund av föräldraledighet bör inom tolv månader efter utskrivningen erbjudas en möjlighet att återinträda i programmet.

Famnas kommentar: Famna tillstyrker bedömningen och vill poängtera att detta har stor betydelse för utrikes födda kvinnors etablering och integration.

9.4.3 Öppen förskola med språkträning och studie- och yrkesvägledning för föräldralediga

Bedömning: Skolverket bör få i uppdrag att besluta om och fördela statsbidrag till den kommunala vuxenutbildningen för att bedriva verksamhet i öppen förskola där nyanlända föräldrar ges möjlighet till språkträning och studie- och yrkesvägledning.

Famnas kommentar: vi tillstyrker utredningens bedömning.

9.5 Samverkan för nyanländas etablering

Bedömning: Arbetsförmedlingen behöver säkerställa att resurser och kompetens finns på plats i myndigheten för att samverka med andra aktörer och samordna etableringsinsatserna på både strategisk och operativ nivå.

Famnas kommentar: Vi tillstyrker utredningens bedömning och vill samtidigt påpeka att samverkan med andra aktörer är en central och avgörande betydelse för att Arbetsförmedlingen ska lyckas med sitt uppdrag. Samverkan med idéburen sektor en potential som är underutnyttjad inom arbetsmarknadspolitikens område. Idéburen sektor har lång och gedigen erfarenhet av målgrupper som är i behov av stort stöd under etableringen, men ofta även senare. Det är en stor förlust för individer med komplex problematik som står långt ifrån arbetsmarknaden, men också för samhället i stort när den potential som finns hos de idéburna aktörerna inte utnyttjas.

De samverkansutmaningar som finns mellan den idéburna och den offentliga sektorn, begränsar i nuläget Arbetsförmedlingens förmåga att utveckla och erbjuda insatser till alla inskrivna. Famna har

tillsammans med andra idéburna organisationer och Arbetsförmedlingen ingått en projektsamverkan "Nya samverkansstrukturer för hållbar arbetsmarknad". Ett projekt som medfinansieras av Europeiska socialfonden (ESF Stockholm) med syftet att stärka samverkansstrukturerna mellan sektorn och myndigheten.

Men detta projekt kommer inte enskilt att motverka de hinder som Arbetsförmedlingen anser finns för att öka samverkan med idéburen sektor. Framför allt är det den återkommande föreställningen om att tät och innovativ samverkan med sektorn går emot juridiken, där resonemang om den "fri marknaden" tenderar att gå före individens behov. Fr o m den 1 januari kan Arbetsförmedlingen använda nya bestämmelser som gör det möjligt att reservera upphandlingar till idéburna aktörer i välfärden, ändå har ingen sådan upphandling initierats. Myndigheten kam också teckna Idéburet offentligt partnerskap (IOP) för att samverka med sektorn, en möjlighet som använts i en mycket lite omfattning med enstaka lokala exempel.

Arbetsförmedlingen har inte prioriterat samverkan med den idéburna sektorn. Det krävs ett tydligt politiskt ledarskap, instruktioner och krav på myndigheten för att samverkan ska komma till stånd.

Även samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna samt andra aktörer som tillhandahåller etableringsinsatser brister i flertalet kommuner. Detta resulterar i att nyanlända får sämre stöd för sin etablering i arbets- och samhällslivet och därmed att etableringen tar längre tid än nödvändigt.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: *Författningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2025. Den nya bestämmelsen om utvidgad målgrupp i etableringslagen ska tillämpas på nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd eller uppehållskort efter utgången av december 2023. För den som före ikraftträdandet har beviljats ett uppehållstillstånd på grund av anknytning till en flykting eller annan skyddsbehövande ska äldre bestämmelser gälla. Äldre bestämmelser ska gälla för den som vid ikraftträdandet deltar i etableringsinsatser till dess att han eller hon skrivs ut från etableringsprogrammet. Äldre bestämmelser ska gälla för statlig ersättning till kommuner och regioner som avser en utlänning som har tagits emot i en kommun före ikraftträdandet.*

Famnas kommentar: vi tillstyrker utredningens förslag.

På Famnas vägnar

Aleksandra Wasso Hägglund
Sakkunnig